

Gümnaasiumi valikõppeaine „Usundiõpetus“

1 Usundiõpetuse pädevus

Gümnaasiumi usundiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) oskab suhelda lugupidavalt erinevate maailmavaadete esindajatega ning arutleda maailmavaateliste küsimuste üle; tunneb enda ja teiste käitumises ära eelarvamusliku suhtumise ning oskab sellele vastu seista nii enda kui ka kaaslaste õiguste rikkumisel;
- 2) toob näiteid usuvabaduse põhimõtete toimimise, piiride ja nende rikkumise kohta ühiskonnas ning religiooni ja poliitika seoste kohta;
- 3) iseloomustab ajaloolisi tegureid religioonide levikul Eestis; teab Eestis levinud usulisi liikumisi, nimetab nende õpetuse seisukohti ja igapäevast avaldumist;
- 4) arutleb erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna tasandil nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes; tunneb religiooni uurimise lihtsamaid teaduslikke meetodeid;
- 5) on teadlik oma peamistest väärtushoiakutest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste inimeste toimimises; sõnastab oma maailmavaate põhilisi jooni; analüüsib enda maailmavaatelisi tõekspidamisi käsitletud religioonide valguses.

1.1 Ainevaldkonna õppeained ja maht

Usundiõpetuse ainevaldkond koosneb kahest usundiõpetuse kursusest: „Inimene ja religioon” ja „Eesti usuline maastik“. Kummagi kursuse maht on 35 akadeemilist tundi.

1.2 Üldpädevused

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Usundiõpetus lähtub ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis sõnastatud usu- ja mõttevabaduse tunnustamise põhimõttest. Religioonialane haritus on usuvabaduse tagamise eeltingimusi ühiskonnas. Usundiõpetus pole käsitletav ühegi kiriku, koguduse ega usulise ühenduse kuulutustööna. Usundiõpetuses ei käsitleta ühtki maailmavaadet õpilastele normatiivsena. Gümnaasiumi usundiõpetuse ülesanne ei ole juhatada õpilasi mingi kindla religiooni juurde. Eesmärk on valmistada õpilasi ette eluks pluralistlikus ühiskonnas ning maailmas, kus tuleb kokku puutuda erinevate religioonide ja maailmavaadete esindajatega. Seetõttu pannakse usundiõpetuses rõhku niisuguste oskuste ja hoiakute kujundamisele, millel põhineb

Jüri Gümnaasium
Gümnaasiumi õppekava
Kõik õppesuunad

üksteisemõistmine, lugupidamine ja avatus ning valmisolek dialloogiks ja koostööks. Religioonide ja maailmavaadete tundmaõppimine peab lähtuma tasakaalustatud teaduslikust käsitlusest. Usundiõpetuse tundides õpitakse tundma religioonide mitmekesisist pärandit ning tänapäeva nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes. Religioon on olnud ja on kõigis ühiskondades inimeste elu ning kultuuri kujundajaid, inspiratsiooniallikas kirjandusele, kunstile ja muusikale. Religioonialane haritus aitab mõista maailma kultuuripärandit. Erinevaid maailmamõistmise viise käsitledes toetatakse empaatilist suhtumist ning vastastikust lugupidamist.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Usundiõpetust korraldades ja õpetades austatakse ning arvestatakse õpilaste koduseid tõekspidamisi. Usundiõpetuse oluline osa on toetada õpilaste kõlbelist arengut, arendades neis vastutustundlikku eetilist elamisoskust. Võrdlev lähenemine religioonidele suurendab õpilaste arusaamist pluralistlikust ühiskonnast ja näitab religioonide mitmekesisust. See lähenemine aitab õpilasel end õpilasel end tunda dialloogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis ja mõista erinevaid globaalprobleeme, mis on seotud usuliste konfliktidega.

Enesemääratluspädevus

Erinevate religioonide ja maailmavaadete tundmaõppimine arendab kriitilist mõtlemist, loob võimalusi tegelda eksistentsiaalsete küsimustega ning toetab õpilase maailmavaate kujunemist. Usundiõpetus rikastab erinevate maailma mõistmise viiside tutvustamise kaudu õpilaste maailmapilti.

Õpipädevus

Esimeses kursuses õpitu nõuab selle kasutamisoskust teises kursuses. Usundiõpetuse kui uue valdkonnaga avardab õpilase arusaama maailmast ja aitab õpitut rakendada ka teiste ainete ülesannetes.

Suhtluspädevuse

Seminarid ja klassiarutelud suurendavad õpilase suutlikkust ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada emakeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada. Religioosete tekstide lugemine eeldab religioosse teksti eripära mõistmist, religioonifilosoofilise essee kirjutamine arendab õpilase oskust kirjutada arutlevat teksti, kasutada korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid

ja sobivat stiili, väärtustada õigekeelsust, kasutada korrektset ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Religiooset maailmapilti kõrvutatakse teadusliku maailmapildiga, religiooset keelekasutust teaduslikuga. Usundiõpetus aitab mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske, kuid väärtustab ühtaegu nii religiooset kui ka teaduslikku lähenemist maailmale. Tehnoloogilist pädevust aitavad arendada tunnid, kus on vaja kasutada nutitelefoni või tahvelarvutit.

Ettevõtlikkuspädevus

Usundiõpetus võrdlev ja analüüsiv religiooni- ja maailmakäsitus aitab kriitiliselt ja loovalt mõelda, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid.

Digipädevus

Essee või esitluste materjali otsimiseks on vaja leida digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust.

1.3 Valdkonnasisene lõiming

Mõlemad kursused püüavad näidata ja analüüsida religiooni mõju inimese ja ühiskonna elus. Kursus „Inimene ja religioon“ valmistab õpilast ette erinevaid usulisi teemasid analüüsima, kursus „Eesti usuline maastik“ pakub konkreetsema analüüsiobjekti Eesti usulise maastiku ja ajaloo näitel.

1.4 Hindamine

Usundiõpetuses hinnatakse:

- 1) Suulisi esitlusi (Powerpointi vm vormistamist ja see ettekandmist)
- 2) Seminaris ja väitlustes osalemise aktiivsust ja arutlusoskust
- 3) Religioosete tekstide analüüsi oskust
- 4) Kirjalikke koduseid ülesandeid ja tunnitöid
- 5) Religioonifilosoofilise essee kirjutamist

Jüri Gümnaasium
Gümnaasiumi õppekava
Kõik õppesuunad

Usundiõpetuses ei hinnata hoiakuid ega väärtusi, nende kohta antakse õpilasele tagasisidet. Väärtusi ja hoiakuid võimaldavad hinnata rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Sel juhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi.

Usundiõpetuse õpitulemusi hinnates lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa, teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest ja Jüri Gümnaasiumi hindamisjuhendist.

2 Kursuste õpitulemused ja õppesisu

2.1 I kursus „Inimene ja religioon“

Gümnaasiumi lõpetaja:

1) oskab näha religiooni rolli inimese ja ühiskonna elus, sealhulgas:

a) mõistab, et religioon on mitmetahuline nähtus; analüüsib näiteid tuues erinevate

maailmavaadete mõju inimese ja ühiskonna elule nii positiivsetes kui ka probleemsetes

ilmingutes; oskab nimetada religiooni individuaalse ja sotsiaalse mõõtme olulisemaid

aspekte;

b) toob esile religioosse keele eripära, võrdleb religioosse ja teadusliku mõtlemise erinevusi

ning sarnasusi; tunneb ära varjatud religioossust;

c) analüüsib meedia mõju inimeste arusaamade kujundamisele religioonist;

d) arutleb teaduse ja religiooni mõju üle eetiliste valikute tegemisel;

2) analüüsib jõukohaseid religioosseid tekste;

3) mõistab, et religioossusel on erinev tähendus, religioossus väljendub eri viisil erinevate inimeste

jaoks ja erinevatel eluetappidel ning on seotud ajalooliste teguritega;

4) analüüsib religioossete konfliktide põhjusi; tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise;

pakub võimalusi erinevate religioossete vaadetega inimeste dialoogiks ja koostööks;

5) oskab näha religiooni, väärtuste ning moraalsete tõekspidamiste seoseid üksikisiku ja

ühiskonna elus; suudab argumenteerides kaasa rääkida tänapäeva eetilistes küsimustes;

Jüri Gümnaasium
Gümnaasiumi õppekava
Kõik õppesuunad

- 6) arutleb religioosete ja maailmavaatelistele probleemide üle;
- 7) arutleb enda maailmavaate mõju üle käsitletud eksistentsiaalsetele küsimustele vastuseid otsides ning oma eetilisi otsuseid tehes;
- 8) tunneb lihtsamaid religiooni teadusliku uurimise viise ja meetodeid ning oskab mõnda neist rakendada.

Religiooni põhimõisted

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) nimetab religiooni dimensioone ja võrdleb usuteaduse koolkondade arusaamu religioonist;
- 2) nimetab suuremaid religioone maailmas ning võrdleb erinevate statistiliste näitajate kujunemise põhjusi;
- 3) tunneb religioonide klassifitseerimise viise ning analüüsib klassifitseerimisega kaasnevaid väärtushinnanguid.

Õppesisu

Religiooni mõiste. Religiooni uurimise võimalusi. Maailma usuline kaart.

Religioonifilosoofia

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) toob esile religioosse keele eripära, võrdleb religioosse ja teadusliku mõtlemise erinevusi ning sarnasusi;
- 2) eristab maailmavaadet maailmapildist ning võrdleb religiooset ja mittereligiooset maailmapilti;
- 3) arutleb teaduse ja religiooni mõju üle eetiliste valikute tegemisel;
- 4) oskab näha religiooni, väärtuste ning moraalsete tõekspidamiste omavahelisi seoseid üksikisiku ja ühiskonna elus; suudab argumenteerides kaasa rääkida tänapäeva eetilistes küsimustes ning põhjendada mõnda oma eetilist seisukohta.

Õppesisu

Jüri Gümnaasium
Gümnaasiumi õppekava
Kõik õppesuunad

Arvamuste paljus ja tõde. Religioosne keel. Maailmapilt ja maailmavaade. Maailmapildi muutumine ajas. Religioosne ja mittereligioosne maailmapilt. Eetika ja religiooni kokkupuutepunkte (nt inimene ja loodus; tehnoloogia piirid; eutanaasia; abort; homoseksuaalsus). Teaduse ja religiooni suhted (nt loomine ja evolutsioon).

Võrdlev usundilugu

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) analüüsib jõukohaseid religioosseid tekste;
- 2) võrdleb erinevaid arusaamu pühast (jumalast) ja inimesest ning toob esile nende omavahelise seotuse;
- 3) tunneb erinevate religioonide olulisemaid vastuseid inimese elu eesmärgile ja kurjuse problemaatikale;
- 4) tunneb võrdleva usundiloo lihtsamaid uurimismeetodeid ning oskab mõnda neist rakendada;
- 5) arutleb enda maailmavaate mõju üle käsitletud eksistentsiaalsetele küsimustele vastuseid otsides.

Õppesisu

Püha mõiste. Erinevad jumalakäsitlused. Sakraalne aeg ja ruum. Loomulik ja üleloomulik. Ettemääratus ja juhus. Erinevad inimesekäsitlused. Inimese elu eesmärk. Kurjuse ja kannatuse probleem.

Religioonipsühholoogia

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) oskab näha religiooni rolli inimese elus ning tunneb varjatud religioossust;
- 2) tunneb lihtsamaid religioonipsühholoogia uurimismeetodeid ning oskab neid rakendada;
- 3) analüüsib näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju inimese elule nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes; oskab nimetada religiooni individuaalse mõõtme tähtsamaid aspekte;
- 4) mõistab, et religioossusel on erinev tähendus; religioossus väljendub erinevate inimeste jaoks ja erinevatel eluetappidel eri viisil ning on seotud ajalooliste teguritega.

Õppesisu

Jüri Gümnaasium
Gümnaasiumi õppekava
Kõik õppesuunad

Miks inimesed usuvad? Kuidas määratletakse usklikkust? Usuline kogemus ja selle mitmekesisus. Erinevad spiritualiteedid. Inimese religioosne areng.

Religioonisotsioloogia

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) tunneb lihtsamaid religioonisotsioloogia uurimismeetodeid ning oskab mõnda neist rakendada;
- 2) oskab näha religiooni ja kultuuri seoseid ning religiooni rolli ühiskonnaelus;
- 3) analüüsib näiteid tuues erinevate maailmavaadete mõju ühiskonnaelule nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes; oskab nimetada religiooni sotsiaalse mõõtme tähtsamaid aspekte;
- 4) analüüsib meedia mõju inimeste arusaamade kujundamisele religioonist;
- 5) analüüsib religioossete konfliktide põhjusi; tunneb ära eelarvamusliku ja sildistava suhtumise; pakub võimalusi erinevate religioossete vaadetega inimeste dialoogiks ja koostööks;
- 6) arutleb religioossete ja maailmavaatelistele probleemide üle.

Õppesisu

Usu- ja südametunnistusevabadus. Religioon ja poliitika. Suhted eri religioonide vahel: koostöövõimalused, usulised konfliktid. Religioon ja kultuur. Religioon tänapäeval. Sekulariseerumine. Fundamentalism. Religiooni privatiseerumine.

2.2 II kursus „Eesti usuline maastik“

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) iseloomustab Eesti usulisi olusid käsitletud ajastuil;
- 2) nimetab Eestis levinud suuremaid religioosseid liikumisi ning eristab suuremaid konfessioone ja usulisi rühmitusi;
- 3) tunneb Eestis levinud religioonide ja kirikute sümboolikat;
- 4) nimetab nende õpetuslikke põhiseisukohti ning võrdleb õpitud religioonide ja kristlike konfessioonide üldisi erinevusi ning sarnasusi;

Jüri Gümnaasium
Gümnaasiumi õppekava
Kõik õppesuunad

- 5) võrdleb erinevate religioonide avaldumisvorme igapäevaelus;
- 6) oskab näha religiooni rolli ühiskonnaelus ja inimsuhetes;
- 7) mõistab religiooni mõju ühiskonnale;
- 8) oskab oma tegevuses arvestada inimeste usulisi tõekspidamisi;
- 9) suhtub erinevatesse usulistesse tõekspidamistesse lugupidavalt ja sallivalt, kuid vajaduse korral ka kriitiliselt; mõtiskleb oma hoiakute ja suhtumiste üle enda omast erinevasse (usulisse või sekulaarsesse) maailmavaatesse;
- 10) sõnastab oma maailmavaate põhijooni ning võrdleb oma maailmavaatelisi tõekspidamisi käsitletud usundite ja konfessioonide omadega.

Sissejuhatus ainekursusesse

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) nimetab religiooni erinevaid dimensioone ja võrdleb erinevate usuteaduse koolkondade arusaamu religioonist;
- 2) nimetab suuremaid konfessioone ning religioone Eestis ning võrdleb erinevate statistiliste numbrite saamise põhjusi;
- 3) teab religioonide ja konfessioonide liigitamise probleeme. 6

Õppesisu

Religiooni mõiste. Religiooni uurimise võimalusi. Eesti usuline kaart. Religioonide ja konfessioonide liigitamise probleeme.

Usuliste olude kujunemine Eestis

Kursuse lõpus iseloomustab õpilane käsitletud ajastute Eesti usulisi olusid, nimetades põhijooni ja erinevusi.

Õppesisu

Jüri Gümnaasium
Gümnaasiumi õppekava
Kõik õppesuunad

Muinasaeg. Ristiusustamine. Reformatsioon, pietism ja ratsionalism. Venestamine. Eesti Vabariigi aeg.
Nõukogude okupatsioon. Tänapäev.

Usud, konfessioonid ja usulised liikumised

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) eristab Eestis levinud suuremaid konfessioone ja usulisi rühmitusi;
- 2) tunneb Eestis levinud religioonide ja kirikute sümboolikat;
- 3) nimetab nende õpetuse põhiseisukohti, võrdleb õpitud religioonide ja kristlike konfessioonide üldisi erinevusi ning sarnasusi;
- 4) võrdleb erinevate religioonide avaldumisvorme igapäevaelus (sh noorte elus);
- 5) tunneb mittereligioossete maailmavaadete aluseid;
- 6) tunneb kodukoha tähtsamaid pühapaiku;
- 7) analüüsib lihtsamaid religioosseid tekste;
- 8) oskab näha religiooni rolli ühiskonnaelus ja inimsuhetes;
- 9) mõistab religiooni mõju ühiskonnale;
- 10) oskab oma tegevuses arvestada inimeste usulisi tõekspidamisi;
- 11) suhtub erinevatesse usulistesse tõekspidamistesse lugupidavalt ja sallivalt, kuid vajaduse korral ka kriitiliselt, mõtiskleb oma hoiakute ja suhtumiste üle endast erinevasse (usulisse või sekulaarsesse) maailmavaatesse;
- 12) sõnastab oma maailmavaate põhijooni ning võrdleb enda maailmavaatelisi tõekspidamisi käsitletud usundite ja konfessioonide omadega.

Õppesisu

Traditsioonilised kristlikud usulised ühendused Eestis: roomakatoliku kirik, sh ukraina kreekakatoliku kogudus, õigeusu kirik, vanausulised; kloostrid; luterlus, vennastekogudused; baptism, metodism,

Jüri Gümnaasium
Gümnaasiumi õppekava
Kõik õppesuunad

adventism, nelipühilus.

Muud usulised ühendused ja liikumised Eestis:

- 1) taara- ja maausulised;
- 2) judaism;
- 3) islam;
- 4) budism;
- 5) hinduism (krišnaiidid);
- 6) Baha'i kogudused;
- 7) Jehoova tunnistajad, Viimse Aja Pühade Jeesuse Kristuse Kirik, Uusapostlik Kirik;
- 8) Armeenia kirik;
- 9) Elu Sõna kogudused, karismaatilised kirikud;
- 10) New Age;
- 11) muud.

Mittereligioossed maailmavaated Eestis:

- 1) ateism;
- 2) agnostitsism;
- 3) mitteusklikkus.

Ainekursuse kokkuvõte

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab Eesti usuelu reguleerivaid peamisi õigusakte;
- 2) koostab ettekande ühest olulisest Eesti usulisest mõtlejast või kultuuritegelasest.

Õppesisu

Eesti usuelu korraldus, religioossus tänapäeva Eestis, sekulariseerumine. Olulisi usulisi mõtlejaid ja

Jüri Gümnaasium
Gümnaasiumi õppekava
Kõik õppesuunad

kultuuritegelasi Eestis (nt prohvet Maltsvet, Jakob Hurt, Johan Kõpp, paljasjalgne Tõnisson, piiskop Platon, Uku Masing, Arthur Võõbus, Toomas Paul, Ain Kalmus (Evald Mänd), Hugo Lepnurm, Jüri Arrak, Urmas Sisask, Arvo Pärt jt).